

Saopštenje za medije

22. oktobar 2013. godine

Zdravstveni troškovi prljavog uglja, koje je moguće izbjeći, u tri zemlje regiona iznose 6.5 milijardi eura

Ministarsko veće Energetske zajednice, pod vođstvom Srbije, okuplja se u Beogradu u četvrtak, 24. oktobra, kako bi odlučilo o pristupu rešavanju problema zagađenja prouzrokovanog sagorevanjem uglja u skladu sa težnjama ka članstvu u Evropskoj uniji. Grupa nevladinih organizacija objavila je izveštaj kako bi doprinela ovoj diskusiji. *Vreme je za postepeno ukidanje prljavog uglja u Jugoistočnoj Evropi: Skrivjeni trošak koji možemo izbjeći* [1], izveštaj koji je predstavljen danas u Beogradu, svedoči o potrebi zaštite građana i građanki Jugoistočne Evrope od zdravstvenih poteškoća koje su rezultat sagorevanja uglja. Regionalna organizacija SEE Change Net, u saradnji sa organizacijama Centar za zastupanje građanskih interesa – CPI (Bosna i Hercegovina), Fraktal i CEKOR (Srbija) i MANS (Crna Gora), pozivaju Energetsku zajednicu da izbegne bilo kakve zastoje pri implementaciji direktiva Evropske unije koje regulišu smanjenje zagađenja vazduha od strane termoelektrana na ugalj.

Grupa zemalja potpisnica Ugovora o uspostavljanju Energetske zajednice – predvođena Srbijom – pokušava blokirati predlog Evropske komisije za podsticanje što brže implementacije direktiva koje kontrolišu zagađenje koje dolazi od strane termoelektrana na ugalj. Snaga odluke ministara regije o dve ne toliko poznate ali jako važne direktive (Direktiva o velikim postrojenjima za sagorevanje (LCPD) i Direktiva o industrijskim emisijama (IED) [2]) će jasno pokazati da li im je više stalo do profita ili zdravlja građana.

Zasad, zemlje regije se nisu uspele pripremiti za strožije standarde za emisije [3], i dok se rokovi približavaju, u potrazi su za izgovorima. “Srpska vlada predlogom odgađanja implementacije ovih krucijalnih direktiva želi osuditi svoje građane na život u zagađenju tokom narednih godina. Ne želimo da nas u Evropi tretiraju kao građane druge klase”, rekao je Zvezdan Kalmar iz CEKOR-a.

Jernej Stritih, autor izveštaja, nezavisni konsultant i bivši direktor slovenačkog Ureda vlade za klimatske promene, kaže: “Ako uporedimo opcije investiranja u izgradnju novih elektrana na ugalj ili instaliranje opreme za kontrolu zagađenja u postojeće elektrane, uz trenutne godišnje troškove kojima se ekonomija izlaže zbog korištenja uglja (zdravstveni troškovi i subvencije), jasno je da se ugalj treba izbaciti iz upotrebe što je pre moguće.”

Godišnji projektovani zdravstveni troškovi se kreću u rasponu od 2.3 do 6.5 milijardi eura u zemljama regije – Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji. [4] “Još jedna alarmantna činjenica je da čak i ako se zagađenje smanji za 90% u odnosu na sadašnje vrednosti, godišnji zdravstveni troškovi će ostati na nivou između 250 i 650 miliona u ove tri zemlje”, rekla je Lidija Kesar iz NVO Fraktal.

S druge strane, ulaganje u kontrolu zagađenja, a zatim zatvaranje postojećih elektrana u narednih 10 godina koštalo bi 1 milijardu investicija, te bi uzrokovalo oko 40 milijardi dodatnih troškova do njihovog zatvaranja, ali bi negativni efekti na zdravlje bili smanjeni mnogo pre nego u slučaju izgradnje novih postrojenja koja bi radila u narednih 50 godina.

Javnost regiona zasluŹuje bolje, objasnio je Dejan Milovac iz NVO MANS iz Crne Gore. “Ako ekoloŹki standardni Evropske unije ne budu snaŹno nametnuti, naći ćemo se u situaciji u kojoj će naša vlada profitirati od prodaje energije Italiji, a mi ćemo plaćati zdravstvene troškove i troškove zagađenja.”

Evropska komisija i Sekretarijat Energetske zajednice se moraju odupreti pokušajima odgađanja implementacije ključnih direktiva o zagađenju koje su tu da pomognu smanjenju smrti izazvanih sagorevanjem uglja. Ministarsko veće Energetske zajednice treba da odluči u korist primenjivanja mehanizama koji mogu spasiti ljudske živote. Ključno je da bilo koji mehanizam jačanja obaveza ugovornih strana Energetske zajednice kada su u pitanju direktive LCP i IE bude obavezujući, a ne u formi “preporuka” ili “smernica”. Irma Filipović iz Centra za zagovaranje građanskih interesa – CPI kaŹe: “Odluka koja će biti donešena u četvrtak će pokazati čiji se interesi štite – interesi industrije ili interesi građana.”

Kontakti:

Ana Ranković, NGO Fractal, + 381 63 180 3333, ana.rankovic@ngofractal.org

Lidija Kesar, NGO Fractal, +381 63 845 2410, lidija.kesar@ngofractal.org

Zvezdan Kalmar, CEKOR, +381655523191, vodana@gmail.com

Masha Durkalić, Communication Officer, SEE Change Net, + 387 63 999 827, masha@seechangenet.org

Beleške za urednike/ce:

[1] <http://seechangenetwork.org/images/publications/lcpd-srb-web2a.pdf>
i <http://www.cekor.org/pdf1/lcpd-srb-web.pdf>

[2] Direktive LCP i IE teŹe ka smanjenju štetnih uticaja zagađenja putem kontrolisanja emisija iz termoelektrana, naftnih rafinerija, čeličana i drugih industrijskih postrojenja. U Evropskoj uniji direktiva LCP je u procesu zamene direktivom IE, koja će zameniti sveukupnih sedam direktiva vezanih za zagađenje i pojačati minimalne obavezujuće standarde Evropske unije o granicama zagađenja, od 1. januara 2016, s mogućim izuzecima zavisno od slučaja do slučaja (Tranzicioni Nacionalni Plan) za linearno smanjenje granica emisija koje treba biti postignuto najkasnije do 1. jula 2020.

[3] Obaveze su trebale biti ispunjene do 2018, međutim, Srbija i Ukrajina teŹe ka pregovaranju o neispunjenim obavezama i čak su zatraŹile još vremena da očiste postojeća velika postrojenja za sagorevanje do 2025. ili čak do 2030. godine.

[4] Poređenje godišnjih troškova koje ekonomija trpi zbog korištenja uglja i opcija investiranja

DrŹava	Godišnji zdravstveni troškovi u eurima	Godišnji nivo subvencija za fosilna goriva u 2009. u eurima	Ulaganje u kontrolu zagađenja u postojećim termoelektranama u eurima	Novoplanirana ulaganja u eurima
Bosna i Hercegovina	0.5 – 1.3 bn	1.1 – 1.2 bn	270 m	1.75 bn
Crna Gora	50 - 140 m	290 -320 m	127 m	175-267 m
Srbija	1.8 - 5 bn	2 – 2.5 bn	634 m	7.89 bn

Izvori: “Neplaćeni račun za zdravstvene usluge: Kako nas elektrane na uglj čine bolesnim”, HEAL, Energetska strategija Energetske zajednice, Ref: 10. MV/18/10/2012 - Aneks 19/27.07.2012.; Subvencije za fosilna goriva na Zapadnom Balkanu, UNDP RBEC Bratislava 2011. Nema posebnih podataka koji se odnose na uglj, ali se smatra da on zauzima većinski udeo u fosilnim gorivima u zemljama koje se razmatraju. Nacionalni strateški dokumenti. Procene zdravstvenih troškova za BiH i Crnu Goru su ekstrapolirane iz procene za Srbiju u linearnoj vezi sa proizvodnjom električne energije iz uglja prema glavi stanovnika.